

महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित
ग्राहक तक्रार निवारण मंच
कोल्हापूर परिमंडळ, कोल्हापूर यांचे समोर

ग्राहक तक्रार क्र. ६०/२००६/

दिनांक :

- १) श्री. उत्तम विश्वनाथ मोरे
- २) श्री हनुमंत कृष्णा घाडगे,
मु.पो. मुढेवाडी, ता. पंढरपूर,
सोलापूर.

तक्रारदार

विरुध्द

- १) कार्यकारी अभियंता (का.) तथा
नोडल ऑफीसर, म.रा.वि.वितरण कं.लि.,
संवसु मंडळ कार्यालय, सोलापूर.
- २) कार्यकारी अभियंता(संवसु)
म.रा.विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित.

- ३) सं.व सु.विभाग, पंढरपूर, जि.सोलापूर.
सहाय्यक अभियंता (संवसु).
म.रा.विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित.
संवसु उपविभाग पंढरपूर, जि.कोल्हापूर
- ४) कनिष्ठ अभियंता (संवसु),
म.रा.विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित.
संवसु शाखा कार्यालय,
पंढरपूर, जि. सोलापूर

विरुध्द पक्षकार

महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित तर्फे

कोरम :-

- १) श्री. के.व्ही. पाटील, अध्यक्ष
- २) श्री. जी.सी. लेले, सदस्य
- ३) एम.बी. भाजीभाकरे, सदस्य-सचिव

महाराष्ट्र वीज नियामक आयोग

(ग्राहक तक्रार निवारण मंच व विद्युत लोकपाल)

विनियम २००६ मधील ८.२ चे तरतूदीनुसार.

सर्वश्री उत्तम विश्वनाथ मोरे व हनुमंत कृष्णा घाडगे, मु.पो. मुढेवाडी, ता. पंढरपूर, यांनी दि. १६-१०-२००६ रोजी ग्राहक तक्रार निवारण मंच कोल्हापूर येथे प्रस्तुतचे अपील दाखल केले आहे. तत्पूर्वी उभयतांनी कार्यकारी अभियंता (कार्यालय) तथा अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष, मंडल कार्यालय, सोलापूर येथे दि. २३-२-२००६ रोजी विहित नमुन्यांत तक्रार दाखल केली होती. तथापि कक्षाने याकामी रितसर सुनावणी घेऊन आदेश पारीत न केल्याने त्यांनी मंचाकडे दाद मागितली आहे.

अर्जदाराच्या तक्रारीचे स्वरूप पहातां ते प्रामुख्याने खालील प्रमाणे असल्याचे दिसून येते :-

१. अर्जदाराच्या शेती पंपास मुढेवाडी येथील डी.पी. (रोहित्र) मधून वीज पुरवठा केला जातो. सदरचा डी.पी. दि. २२-११-२००५ रोजी जळाला. त्याबाबत अर्जदार यांनी सहाय्यक अभियंता, पंढरपूर यांचे कार्यालयांत रितसर तक्रार नोंदविली. तसेच वायरमनच्या सांगण्यावरून सदरचा जळालेला डी.पी. संबंधित सर्व शेतक-यांनी स्वखर्चाने खाजगी टेंपोने पंढरपूर येथील वीज कार्यशाळेत पोहोच केला. त्यानंतर अर्जदारांनी वेळोवेळी वीज कार्यालयाशी संपर्क साधून नवीन / दुरुस्त डी.पी. बसविण्याची विनंती केली. परंतु त्याचा कांहीही उपयोग झाला नाही. सदरचा डी.पी. दि. २२-११-२००५ पासून दि. १८-१२-२००५ पर्यंत बंद होता. पर्यायाने त्यावरील वीज पुरवठा बंद होता. सबब डी.पी. दि. १८-१२-२००५ रोजी चालू केल्यामुळे तो बंद असलेला २७ दिवसांच्या कालावधी विचारांत घेऊन महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या तरतुदीनुसार उभय अर्जदारांस नुकसान भरपाई दाखल प्रत्येकी रु. २८,३५०/- प्रमाणे दंडाची रक्कम मिळावी.

२. दि. १९-१२-२००५ रोजी कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर यांचेकडे सोलापूर स्थित अंतर्गत ग्राहक तक्रार निवारण कक्षामध्ये तक्रार नोंदविण्यासाठी करावयाच्या अर्जाचा "नमुना" मागितला असतां तो दि. ६ जानेवारी, २००६ रोजी प्राप्त झाला. त्या दरम्यान सदरचा "नमुना" शाखा तसेच उपविभागीय कार्यालयांत उपलब्ध नसल्याने तो मिळू शकला नाही. याकामी श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर विभाग, पंढरपूर तसेच श्री. भुतडा, सहाय्यक अभियंता यांनी असा तक्रार अर्ज आपल्याला माहित नसल्याचे तसेच तो असल्यास मंडल कार्यालय सोलापूर येथून तुम्हांला आणावा लागेल अशी दुरुत्तरे देऊन नमुना अर्ज देण्यास हेतु पुरस्सर टाळाटाळ केली. एवढेच नाही तर दि. ३-१-२००६ रोजी पुन्हा नमुना अर्जाची प्रत मागण्यासाठी श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता यांच्या कार्यालयात अर्जदार गेले असता त्यांनी "नमुना" अर्ज देण्या ऐवजी मला आत्ताच्या आत्ता तुमच्या शेताची पहाणी करावयाची आहे म्हणून अर्जदारांना वीज मंडळाच्या गाडीत बसण्यास सांगितले व मुढेवाडी परिसरांत अर्जदारांना फिरवले व पिकाचे व्हीडीओ चित्रीकरणही केले. त्यानंतर अर्जदारांच्या सततच्या पाठपुराव्यास कंटाळून नाईलाजास्तव "नमुना" अर्ज अर्जदारांना उपलब्ध करून देण्यांत आला. संबंधित अधिका-यांनी अर्जदार यांचेशी जाणीवपूर्वक केलेल्या या वर्तनामुळे त्यांचे मानसिक, शारीरिक तसेच आर्थिक नुकसान झाले आहे. वीज अधिका-यांच्या सेवा त्रुटी या सर्व गोष्टीस जबाबदार आहेत. यावरून श्री शेळके, कार्यकारी अभियंता व श्री भुतडा, सहाय्यक अभियंता यांनी अर्जदाराने गा-हाणे निवारण यंत्रणेकडे तक्रार दाखल करू नये याची जितके दिवस घेतां येईल तितके दिवस काळजी घेतल्याचे व अर्जदारावर सततचे दबाव तंत्र वापरल्याचे दिसून येते.

३. मुढेवाडी गावांपासून २/३ कि.मी. अंतरावर भीमा नदी असल्याने त्या नदीस माहे जुलै / ऑगस्ट २००५ मध्ये आलेल्या महापुराचा आणि दि. २२-११-२००५ रोजी मुढेवाडी येथील जळालेल्या डी.पी. चा कसलाही संबंध नाही. त्यामुळे महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या विनियम २००५ मधील कलम १७.३ च्या तरतुदी या प्रकरणी लागू होत नाहीत.

प्रकरणी सुनावणीची ता. २०-११-२००६ रोजी पंढरपूर येथील विभागीय कार्यालयांमध्ये नेमण्यांत आली होती. सदरचेवेळी अर्जदार सर्वश्री मोरे व घाडगे तसेच त्यांचे प्रतिनिधी श्री. भालचंद्र पाठक उपस्थित होते. वि.प. यांचे वतीने श्री शेळके, कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर विभाग, पंढरपूर, श्री नळगीरकर, सहाय्यक अभियंता व श्री भुतडा, कनिष्ठ अभियंता उपस्थित होते. अर्जदार यांचे वतीने प्रतिनिधी श्री. पाठक यांनी विहित नमुन्यांत नमूद केल्याप्रमाणे ग्राहकाच्या सर्व तक्रारी सविस्तरपणे मांडल्या. तसेच त्यांनी लेखी म्हणणेही सादर केले. सुनावणीचेवेळी श्री. पाठक यांनी असे सांगितले की या प्रकरणी अर्जदारास निष्कारण त्रास देण्याचे उद्देशाने संबंधित अभियंत्यांचे वर्तन घडले आहे. दि. २२-११-२००५ मुढेवाडी येथील डी.पी. जळाल्यापासून ते प्रत्यक्ष दि. १९-१२-२००५ रोजी फेर डी.पी. चालू करण्यापर्यंत अर्जदारास सततचा पाठपुरावा करावा लागला आहे. याकामी अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षामध्ये तक्रार नोंदविण्यासाठी विहित केलेला नमुना अर्जही मिळविण्यासाठी त्यांना कमालीचा मानसिक, शारीरिक तसेच आर्थिक त्रास सहन करावा लागला आहे. त्याशिवाय पीकाचे कमीत कमी नुकसान होण्याचे दृष्टीने अर्जदारांना डिझेल इंजिन लावून पाणी उपसावे लागले, गव्हाचे पिकाला कावडीने पाणी द्यावे लागले, बैलगाडी-सायकलवरून पिकांना पाणी द्यावे लागले. त्यामुळे अर्जदारास निष्कारण वेगळा इंधन खर्च, मजुरावरील खर्च करावा लागला. अर्जदाराने अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षांत तक्रार नोंदविल्यानंतर त्यांना सुनावणीसाठी नोटीस न काढता दूरध्वनीवरून बोलाविले. तरी सुध्दा अर्जदारांनी आपले लेखी म्हणणे कक्षाकडे पाठविले होते. त्याकामी कार्यकारी अभियंता (कार्यालय) तथा अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष, सोलापूर मंडल, सोलापूर यांनी रितसर आदेश पारीत करणे आवश्यक असतांना ते त्यांनी अद्यापि केलेले नाहीत. अधीक्षक अभियंता, मंडल कार्यालय, सोलापूर यांनी दि. २२ मे, २००६ रोजी अर्जदारांना पाठविलेल्या पत्राचा कक्षामध्ये दाखल केलेल्या तक्रारीशी कसलाही संबंध नाही असे अर्जदारांचे प्रतिनिधी श्री. पाठक यांनी सांगितले. त्यांचे म्हणण्यानुसार अधीक्षक अभियंता, मंडल कार्यालय, सोलापूर यांनी दि. २२-५-२००६ रोजी श्री. मोरे यांचे नांव पाठविलेले पत्र हे दि. १६ मार्च, २००६ चे अर्जाचे संदर्भात होते. अर्जदाराने अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षामध्ये दि. २३-२-२००६ रोजी तक्रार दाखल केली होती. अधीक्षक अभियंता, सोलापूर यांचे दि. २२-५-२००६ चे पत्र हे त्या कामीचा निर्णय होऊ शकत नाही. श्री. पाठक यांनी पुढे असेही सांगितले की अधीक्षक अभियंता, सोलापूर यांनी महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाचे विनियम २००५ मधील १७.३ च्या तरतूदी प्रकरणी लागू होत असल्याचे जे दि. २२-५-२००६चे पत्रात नमूद केले आहे ते पूर्णतः असंबद्ध व विसंगत असे आहे. जुलै/ऑगस्ट २००५ मध्ये भीमा नदीस आलेल्या महापुराचा व दि. २२-११-२००५ रोजी मुढेवाडी येथील जळालेल्या डी.पी. चा कसलाही संबंध नाही. मुढेवाडी गांव तसेच जळालेला डी.पी. हे भीमा नदीच्या पात्रापासून सुमारे ३ कि.मी. अंतरावर आहे. अर्जदार हे थकबाकीदार नाहीत तसेच त्यांनी सततचा पाठपुरावा करूनही व वीज यंत्रनेस सहकार्य करूनही २७ दिवस डी.पी. बंद ठेवला व त्यामुळे अर्जदाराचे नुकसान झाले याचा विचार होऊन महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाचे विनियम २००५ चे तरतूदीनुसार अर्जदार यांना नुकसान भरपाई दाखल दंडाची रक्कम मिळावी. तसेच अंतर्गत ग्राहक तक्रार निवारण कक्षांत दाखल करण्यासाठी विहित नमुना प्राप्त करून घेण्यासाठी अर्जदारास जो हेतु पुरस्सर त्रास देण्यांत आला त्या संबंधीत अभियंत्यावर कार्यवाही करावी.

महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित चे वतीने वि.प. २ श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर विभाग, पंढरपूर यांनी असे सांगितले तक्रारदारांचे शेती पंपास वीज पुरवठा करणारा मुढेवाडी येथील डी.पी. (रोहित्र) दि. २४-११-२००५ रोजी जळाला व तो दि. १६-१२-२००५ रोजी सुरु करण्यात आला ही वस्तुस्थिती मला मान्य आहे. सदरचा डी.पी. दि. २२-११-२००५ रोजी जळाला व तो दि. १८-११-२००५

रोजी सुरु करण्यांत आला हे अर्जदारांचे म्हणणे खरे नाही. जुलै/ऑगस्ट २००५ मध्ये भीमा नदीस महापूर आल्याने नदीकाठची रोहित्रे मोठ्या प्रमाणांत बंद पडली / नादुरुस्त झाली, अशा बंद पडलेल्या रोहित्रांची उपविभाग निहाय ज्येष्ठता यादी तयार करण्यांत येते व त्या ज्येष्ठतेनुसार विभागीय पातळीवरून रोहित्राचे वितरण करण्यांत येते. त्याला अपवाद फक्त पिण्याच्या पाण्यासाठी वापरांत असलेल्या रोहित्राचा तसेच ज्या रोहित्रावरिल बहुतांशी ग्राहक हे थकबाकीदार नसतील तर त्याचा केला जातो. अन्य वेळी ज्येष्ठता यादीनुसार रोहित्राचे वितरण केले जाते. प्रस्तुतचे प्रकरणी अर्जदार यांचा ज्येष्ठता क्रमांक ७२ वा असल्याने त्यांना तांतडीने रोहित्र वितरीत करतां आले नाही. त्यामागे कोणताही गैर हेतु नाही. अर्जदार यांना बरोबर घेऊन पिकाचे चित्रीकरण केल्याचे वि.प. क्र.२ यांनी कबुल केले. असे चित्रीकरण यापूर्वी कधीही करण्यांत आलेले नाही प्रस्तुतचे प्रकरणी प्रथमच चित्रीकरण केल्याचे वि.प. क्र.२ यांनी मान्य केले. श्री. भुतडा, सहाय्यक अभियंता तसेच अन्य कर्मचा-यांच्या / अभियंत्यांच्या वर्तुणूकीसंबंधी अर्जदाराने केलेल्या तक्रारीबाबत श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता यांनी असे सांगितले की अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षांत दाखल करण्यासाठी आवश्यक असलेला विहित “क्ष” नमुना त्यांच्या कार्यालयांत उपलब्ध नव्हता. त्यामुळे तो अर्जदारास देण्यासाठी उपलब्ध करता आला नाही. सदरचा नमुना अर्ज अद्यापि शाखा कार्यालयात उपलब्ध नसल्याचेही त्यांनी मान्य केले. अर्जदारांना विहित नमुना देण्यासाठी हेतुतः टाळाटाळ करण्यांत आली हे वि.प.क्र. २ यांना कबुल नाही. याकामी कोणाही कर्मचा-याने / अभियंत्यांने गैरवर्तन केलेले नाही असे त्यांनी सांगितले. शेवटी ज्येष्ठता यादीनुसार अर्जदारांना रोहित्र पुरविले असल्यामुळे प्रकरणी दंडात्मक कारवाई करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही असे सांगितले.

तक्रारदार व त्यांचे प्रतिनिधी यांनी सादर केलेला पुरावा तसेच वितरण कंपनीचे वतीने संबंधित वि.प. यांनी सादर केलेला पुरावा आणि सुनावणीचेवेळी केलेले कथन विचारांत घेतां प्रकरणी खालील प्रमाणे वस्तुस्थिती असल्याचे मंचाचे निदर्शनास आले आहे.

अर्जदार श्री. उत्तम मोरे व श्री. हणुमंत घाडगे, मु.पो. मुंढेवाडी, ता. पंढरपूर यांच्या शेती पंपास वीज पुरवठा करणारा डी.पी. दि. २२-११-२००५ रोजी जळाला. सदरचा डी.पी. अर्जदार यांनी संबंधित शेतक-यांच्या मदतीने स्वखर्चाने खाजगी टेंपोतून पंढरपूर येथील वीज कार्यशाळेत दि. २४-११-२००५ रोजी पोहोच केला. त्यानंतर अर्जदारांनी वीज कार्यालयाशी सतत संपर्क साधून नवीन / दुरुस्त डी.पी. तातडीने बसविण्यासाठी व तो चालू करण्यासाठी विनंती केली. परंतू सदरचा डी.पी. दि. १८-१२-२००५ पर्यंत चालू करण्यांत आला नाही. यावरून दि. २२-११-२००५ पासून दि. १८-१२-२००५ पर्यंत डी.पी. बंद होता. पर्यायाने त्या मुदतीत अर्जदारांच्या शेती पंपाचा वीज पुरवठा बंद होता. अर्जदारांनी आपल्या पिकाचे नुकसान होत असल्याबद्दल वारंवार तक्रार वि.प.क्र. २ यांचेकडे केली असतां चिडून जाऊन त्यांनी अर्जदारांना वीज मंडळाच्या गाडींत बसण्यास सांगितले व मुंढेवाडी परिसरांत अर्जदारांना फिरवून पिकाचे व्हीडीओ चित्रीकरण केले. अशा प्रकारचे चित्रीकरण पहिल्यांदाच केल्याचे श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर विभाग, यांनी मान्य केले. ही कार्यवाही अर्जदार यांना आकसाची वाटावी अशीच होती असे एकंदरीत परिस्थितीवरून दिसून येते. अर्जदार यांनी या मंचातसादर केलेल्या नमुना “अ” मधील तपशील पहातां त्यांनी आपल्या मागणीचा सतत पाठपुरावा केल्याचे दिसून येते. प्रकरणी अर्जदार यांनी सादर केलेला पत्रव्यवहार पहातां तो कार्यकारी अभियंता, सहाय्यक अभियंता, पंढरपूर यांचेशी केल्याचे व त्याची पोंच घेतल्याचे दिसून येते. त्याशिवाय अर्जदार यांनी म.रा.विद्युत वितरण कंपनी लि. चे मुख्य अभियंता, कोल्हापूर परिमंडल, कोल्हापूर, अधीक्षक अभियंता, मंडल कार्यालय, सोलापूर, कार्यकारी अभियंता, संवसु विभाग पंढरपूर तसेच सहाय्यक अभियंता, उपविभाग पंढरपूर यांना दि. १२-१२-२००५ रोजी

नोटीस पाठवून अद्यापि वीज पुरवठा सुरु झाला नसल्याचे निदर्शनास आणून दिले आहे. तसेच आपल्या पिकाचे प्रचंड नुकसान होत असल्याचे व त्यास आपली वीज कंपनी जबाबदार असल्याचे कळविले आहे. नोटिसेमध्ये पुढे असेही नमूद केले आहे की आमच्या तक्रारीबाबत कंपनीकडून एका ओळीचेही उत्तर / खुलासा अर्जदारांना प्राप्त झालेला नाही. ही ग्राहकाचे प्रति प्रचंड अनास्था आहे. त्याबाबत वि.प. हेच सर्वस्वी जबाबदार आहेत. अर्जदार व इतर १३ शेतक-यांनी दि. १२-१२-२००५ रोजी तहसीलदार पंढरपूर यांना अर्ज करून पिकाचे नुकसानीचा पंचनामा करण्यासाठी विनंती केली होती. त्याप्रमाणे तहसीलदारांचे प्रतिनिधीने पंचनामा केल्याचे मात्र त्याची प्रत अर्जदारांस मिळाली नसल्याचे सुनावणीचे वेळी सांगण्यांत आले. ही सर्व वस्तुस्थिती विचारात घेऊन मंडल पातळीवरील कार्यकारी अभियंता (कार्यालय) तथा अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष, सोलापूर यांनी अर्जदाराने विहित "क्ष" नमुन्यांत कक्षामध्ये नोंदविलेल्या तक्रारीचे अनुषंगाने प्रकरणी रितसर सुनावणी ठेवून आदेश पारीत करणे जरूरीचे होते. तसेच तत्पूर्वी त्यांनी संबंधित अधिका-यांशी संपर्क साधून अर्जदाराच्या तक्रारीचे निवारण करणे गरजेचे होते. वीज ग्राहकाच्या तक्रारीचे निवारण शाखा, उपविभाग तसेच विभागीय पातळीवर न झाल्यास ग्राहकास कायदेशीर दाद मागतां यावी यासाठी महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (ग्राहक गा-हाणे निवारण मंच व विद्युत लोकपाल) विनियम २००६ चे कलम ६.१ नुसार मंडळ पातळीवर अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षाची स्तंत्र व्यवस्था निर्माण करण्यांत आली आहे. या व्यवस्थेमार्फत वितरण परवानेधारकाकडे येणा-या गा-हाण्याची नोंद ठेवण्यांत येऊन त्याचे वेळीच निराकरण करणे अपेक्षित आहे. परंतु कक्षाने अर्जदाराची तक्रार निवारण्यासाठी विभागीय, उपविभागीय, शाखा अथवा अनय पातळीवर कांहीही प्रयत्न केल्याचे दिसून येत नाही. तसेच प्रकरणी रितसर सुनावणी ठेवून अंतिम आदेशही पारीत केल्याचे दिसून येत नाही. वीज ग्राहकांच्या तक्रारीचे निवारण करण्यासाठी कायदेशीरपणे स्थापित केलेल्या अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षाची ही उदासिनता आक्षेपार्ह वाटते. सुनावणीचे वेळी श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर विभाग, पंढरपूर यांनी अधीक्षक अभियंता, मंडळ कार्यालय, सोलापूर यांचेकडील दि. २२-५-२००६ चे पत्राकडे मंचाचे लक्ष वेधून अर्जदाराचे तक्रारीबाबत कंपनीने निर्णय घेतल्याचे व तो अर्जदारास कळविल्याचे सांगितले. वास्तविक पहातां अर्जदाराने कक्षामध्ये दि. २३-२-२००६ रोजी दाखल केलेल्या मंडल पातळीवरील कार्यकारी अभियंता (कार्यालय) तथा अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष यांनी निर्णय घेऊन अर्जदारास कळविणे आवश्यक होते. अधीक्षक अभियंता, मंडळ कार्यालय, सोलापूर यांनी अर्जदारास दि. २२-५-२००६ रोजी पाठविलेले पत्र हे तक्रारदाराने लोकशाही दिनामध्ये दि. १६-३-२००६ रोजी दिलेल्या पत्राचे संदर्भात असल्याचे दिसून येते. त्यामधील मजकुरावरून रोहित्र बदलण्यासाठी उपविभागीय पातळीवर तक्रार करण्यांत आलेल्या ज्येष्ठता यादीनुसार अर्जदाराचा ७२ वा क्रमांक असल्याचे दिसून येते. तसेच ज्येष्ठता यादीनुसार रोहित्र पुरविले जाणार असल्याची समज अर्जदारास दिल्याचे दिसून येते. सदरचे पत्रांत पुढे असेही नमूद केले आहे की माहे जुलै/ऑगस्ट २००५ मध्ये भिमा नदीस महापूर आल्याने कंपनीची नदीकाठची अनेक रोहित्रे पाण्याखाली गेल्याने रोहित्र जळण्याचे/नादुरुस्त होण्याचे प्रमाण अपेक्षेपेक्षां जास्त होते त्यामुळे या प्रकरणी महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (विद्युत पुरवठा संहिता आणि पुरवठ्याच्या इतर अटी) विनियम २००५ कलम १७.३ च्या तरतूदी लागू होतात. परिणामी वितरण परवानेधारक हे अर्जदाराच्या नुकसानीस जबाबदार नाहीत हा वि.प. यांचा युक्तिवाद असंबध्द तसाच अनाठायी वाटतो. कारण माहे जुलै/ऑगस्ट २००५ मध्ये भिमा नदीस आलेल्या महापूराचा आणि दि. २२-११-२००५ रोजी मुंढेवाडी येथील जळालेल्या डी.पी. कसहाली संबंध नाही. मुंढेवाडी गांव तसेच जळालेला डी.पी. हा भिमा नदीचे काठापासून सुमारे ३ कि.मी. अंतरावर असल्याचे वि.प यांनी मान्य केले आहे. त्यामुळे याकामी वर नमूद केलेल्या विनियमाच्या कलम १७ च्या तरतूदी लागू पडतात,

हे म्हणणे गैर आहे. उपकार्यकारी अभियंता, उपविभाग पंढरपूर यांनी सुनावणीचे वेळी सादर केलेल्या माहितीवरून रोहित्र जळण्याचे/ना दुरुस्त होण्याचे मासिक प्रमाण सर्वसाधारणपणे ७२ ते ७६ एवढे असल्याचे दिसून येते. ही बाब निश्चितपणे गंभीर तशीच याचा वेळीच शोध घेण्या योग्य असल्याचे मंचाचे मत आहे.

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (वितरण परवाने धारकाच्या कृतीचे मानके, विद्युत पुरवठा सुरु करावयाचा कालावधी आणि भरपाईचे निश्चितीकरण) विनियम २००५ मधील परिशिष्ट "अ" मध्ये विद्युत वितरण परवानेधारकास कृती मानके साध्य करण्यास अपयश आल्यास ग्राहकास द्यावयाच्या भरपाई देण्याची तरतूद करण्यांत आली आहे. त्यामधील २(३) नुसार विद्युत रोहित्रांत बिघाड झाल्यास ग्रामीण क्षेत्रांत परत विद्युत पुरवठा सुरु करण्यासाठी वितरण परवानेधारकास ४८ तासाची मुदत देण्यांत आली आहे. सदरचे कालावधीसाठी रोहित्राच्या उपलब्धतेची तसेच ज्येष्ठता यादीची पूर्व अट (Pre-condition) उपरोक्त विनियमात नाही. अर्जदार यांच्या म्हणण्यानुसार त्यांच्या शेती पंपास विद्युत पुरवठा करणारे रोहित्र दि. २२-११-२००५ रोजी बंद पडले व ते दि. १८-१२-२००५ रोजी परत सुरु केले. श्री.शेळके, कार्यकारी अभियंता, विभागीय कार्यालय, पंढरपूर यांनी सुनावणीचे वेळी सदरचे रोहित्र दि. २४-११-२००५ रोजी बंद पडल्याची व दि. १६-१२-२००५ रोजी परत सुरु केल्याचे कबुल केले आहे. सदरचे म्हणणे मान्य केले तरीसुद्धा वितरण परवानेधारकास अर्जदाराच्या शेती पंपास वीज पुरवठा करणा-या वितरण रोहित्रांत बिघाड झाल्यापासून विद्युत पुरवठा परत सुरु करण्यासाठी विहित मुदतीपेक्षां ४२३ तास विलंब झाल्याचे दिसून येते. त्यामुळे विलंबाच्या प्रति तासाला रू ५०/- याप्रमाणे रू. २१,१५०/- प्रत्येक अर्जदारास नुकसान भरपाई देण्यास वितरण परवानाधारक बांधील आहे, असे मंचाचे अध्यक्ष तसेच सदस्य यांचे स्पष्ट मत आहे. सुनावणीचेवेळी अर्जदारांनी पिकाची नुकसान भरपाई मिळावी अशी विनंती केली होती. पिकाच्या नुकसानीबाबतचा पुरावा म्हणून त्यांनी फोटो दाखविले. मात्र अन्य पुरावा (जसे पंचनामा इ.) सादर केलेला नाही. त्यामुळे अर्जदारांच्या पिकाचे निश्चितपणे किती नुकसान झाले आहे व त्याबद्दल त्यांना किती रक्कम देय होऊ शकेल याचा अंदाज करणे अडचणीचे आहे. वितरण परवानेधारकाच्या कर्मचा-यांबाबत अर्जदाराने केलेल्या तक्रारी तसेच त्यांनी अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षांत दाखल करण्यासाठी विहित नमुना मिळण्यास केलेली टाळाटाळ याबाबीची गंभीर दखल वितरण परवानेधारकाने घेणे आवश्यक असल्याचे मंचाचे मत आहे.

याप्रकरणी अंतर्गत तक्रार निवारण कक्षाबाबत मंचाचे निदर्शनास आलेल्या गोष्टीचा उल्लेख करणे गरजेचे वाटते. प्रकरणी अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष, सोलापूर यांची उदासिनता खटकणारी आहे. अर्जदाराने कक्षांत तक्रार दाखल केल्यानंतर त्याचे निरसन करण्याचे दृष्टीने अध्यक्ष तथा कार्यकारी अभियंता(कार्यालय) मंडल कार्यालय, सोलापूर यांनी कोणतेही प्रयत्न केलेले नाहीत. या तक्रारीचेकामी रितसर सुनावणी ठेवून अंतिम आदेशही पारीत केले नाहीत. वास्तविक पहातां कक्षामध्ये दाखल केलेल्या तक्रारीचे संदर्भात कक्षाने अर्जदारास उत्तर पाठविणे अत्यावश्यक होते. कोल्हापूर परिमंडल पातळीवरील ग्राहक तक्रार निवारण मंचामध्ये अर्जदाराने अपील दाखल केल्यानंतर मंचाने मुद्देनिहाय मागितलेला अहवालही कक्षाचे अध्यक्ष तथा कार्यकारी अभियंता(कार्यालय) सोलापूर यांनी पाठविला नाही. तसेच सुनावणीचे दिवशीही कक्षाचे कोणीही सदस्य उपस्थित न राहिल्यामुळे प्रकरणी कक्षामध्ये कोणती कार्यवाही करण्यांत आली हे समजू शकले नाही. परिणामी मंचास उपलब्ध कागदपत्रावरून व अर्जदार तसेच वि.प.क्र. २, ३ व ४ यांनी केलेल्या कथनावर आधारित निर्णय देणे भाग पडले आहे. यावरून अध्यक्ष, अंतर्गत तक्रार निवारण कक्ष, सोलापूर यांनी प्रकरणी आपली कायदेशीर भूमिका पार पाडली नसल्याचे दिसून येते.

तथापि ग्राहक गा-हाणे निवारण मंच, कोल्हापूर परिमंडल, कोल्हापूरचे सदस्य-सचिव यांना अध्यक्ष तसेच सदस्य यांचे मत मान्य नाही. प्रकरणी त्यांचे मत खालील प्रमाणे असून त्याची सर्वार्थाने नोंद घ्यावी असा त्यांचा आग्रह आहे:-

सदर प्रकरणी सुनावणीचेवेळी श्री शेळके, कार्यकारी अभियंता, मराविविकंलि, पंढरपूर यांनी सांगितले की माहे जुलै/ऑगस्ट, २००५ मध्ये पंढरपूर येथे भीमा नदीला अचानक महापूर आल्याने नदीकाठच्या लाईन व रोहित्रे ही पाण्याखाली गेल्यामुळे मोठ्या प्रमाणात रोहित्रे नादुरुस्त झाली. तसेच पावसाळी वातावरणामुळे रोहित्रे दुरुस्त करणा-या कारखानदाराकडून रोहित्रे दुरुस्त करून देण्याचे प्रमाणे मंदावले होते कारण पावसाळी वातावरणामध्ये मेगर व्हॅल्यू योग्य प्रमाणात येण्यासाठी वेळ लागत होता. ज्येष्ठता यादीमध्ये अर्जदारांचा नंबर ७२ वा असल्यामुळे अर्जदाराचे रोहित्रे बदलण्यास विलंब झाला. हे म्हणणे मला मान्य आहे. ही बाब महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (विद्युत पुरवठा संहिता आणि पुरवठ्याच्या इतर अटी) विनियम २००५ कलम १७.३ मध्ये नमूद केलेल्या परिस्थितीत किंवा अटीखाली वीज पुरवठ्यात कपात केल्यास संविदा, अपकृती, हमी, नेमके दायित्व किंवा कोणत्याही कायद्यातून निर्माण होणा-या अप्रत्यक्ष परिणाम स्वरूप, अनुषंगीक, दंडात्मक, उदाहरणीय नुकसान फायद्यातील किंवा संधीची हानी, या संबंधीच्या कोणत्याही दाव्यास वितरण परवानाधारक जबाबदार राहणार नाही. हे म्हणणे मला योग्य वाटते. तशाच प्रकारचे पत्र क्र. अअ/सोमंका/तां/सअ-४/लोकशाही/३०९९ दि. २२/५/२००६ अन्वये अधीक्षक अभियंता, सोलापूर यांनी लोकशाही दिनामधील अर्जदाराचे तक्रारीचे उत्तरादाखल दिलेले आहे.

महापूरामध्ये अचानक नादुरुस्त झालेल्या रोहित्रामुळे दैनंदिन नादुरुस्त होणा-या रोहित्रांच्या संख्येत भर पडली व कारखानदारांकडून कमी प्रमाणात दुरुस्त होवून मिळणारे रोहित्रे यामुळे रोहित्र बदलण्याची यादी वाढत गेली. त्यामुळे सदर तक्रारदारांची रोहित्र बदलण्यास उशीर झाला. प्रस्तुत प्रकरणी अर्जदाराचे रोहित्र बदलण्यास लागलेल्या विलंबामध्ये कोणताही गैर हेतू दिसून येत नाही. महापूरामध्ये मोठ्या प्रमाणात रोहित्रे नादुरुस्त झाली हेच मुख्य कारण दिसते. त्यानंतर परिस्थितीत फरक पडल्याचे श्री. शेळके, कार्यकारी अभियंता, संवसु विभाग, मराविविकंलि, पंढरपूर यांनी सांगितले.

सदर प्रकार हा अपवादात्मक परिस्थिती या सदरांत मोडतो त्यामुळे अर्जदारांचे म्हणण्यानुसार दंडात्मक कार्यवाही करणे या मंचाचा सदस्य-सचिव यांचे मते योग्य वाटत नाही.

तक्रारदार व वि.प. यांनी सादर केलेला पुरावा, सुनावणीचेवेळी उभयंतानी केलेले कथन, प्रकरणी असलेली उपरोक्त परिस्थिती व महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (वितरण परवाने धारकाच्या कृतीचे मानके, विद्युत पुरवठा सुरु करावयाचा कालावधी आणि भरपाईचे निश्चितीकरण) विनियम २००५ मधील तरतूदींचा विचार करून मंच बहुमताने खालील प्रमाणे निर्णय देत आहे.

आदेश

१. अर्जदाराच्या शेती पंपास विद्युत पुरवठा करणा-या वितरण रोहित्रांत बिघाड झाल्यापासून विद्युत पुरवठा परत सुरु करण्यास वितरण परवानाधारकास अपयश आल्याने त्यांनी तक्रारदारास प्रत्येकी रु. २९, ९५०/- दंडात्मक भरपाई द्यावी.

२. सदरची दंडात्मक भरपाई महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (वितरण परवाने धारकाच्या कृतीचे मानके, विद्युत पुरवठा सुरु करावयाचा कालावधी आणि भरपाईचे निश्चितीकरण) विनियम २००५ चे कलम १२.२ मधील तरतूदीनुसार वितरण परवानेधारकाने (M.S.E.D.C.L.) या आदेशाच्या तारखेपासून ९० दिवसांचे आंत आदा करण्याची आहे.
३. वि.प. यांनी अर्जदार यांना विहित नमुना पुरविण्यास केलेली टाळाटाळ तसेच आकसाने दिलेल्या शारीरिक, मानसिक तसेच आर्थिक त्रासाची पुनरावृत्ती होणार नाही याची गंभीर दखल घ्यावी.
४. सदरच्या आदेशाची अंमलबजावणी करून तसे केल्याचे महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (ग्राहक तक्रार निवारण मंच व विद्युत लोकपाल) विनियम २००६ चे कलम ८.३ चे तरतूदीनुसार मंचास दि. ३१/०३/२००७ पर्यंत कळवावे.
५. या निर्णयाविरुद्ध तक्रारदार यांना अपील करावयाचे असल्यास त्यांना आदेशाच्या तारखेपासून ६० दिवसांचे आत मा. विद्युत लोकपाल "केशवा" बांद्रा-कुर्ला कॉम्प्लेक्स, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-४०००५१ यांचेकडे करता येईल. तसेच वि.प. यांना अपील करावयाचे असल्यास त्यांना मा.ना. उच्च न्यायालय, मुंबई, अथवा दिवाणी न्यायालयात करता येईल.

(एम.बी.भाजीभाकरे)
सदस्य - सचिव
ग्रा.त.नि.मंच,कोप,कोल्हापूर

(जी. सी. लेले)
सदस्य
ग्रा.त.नि.मंच,कोप,कोल्हापूर

(के. व्ही. पाटील)
अध्यक्ष
ग्रा.त.नि.मंच,कोप,कोल्हापूर

प्रकरणी माहे जुलै/ऑगस्ट, २००५ मध्ये पंढरपूर येथे भिमा नदीमध्ये अचानक महापूर आला होतो त्यावेळी नदीकाढावरचे असंख्य रोहित्रांमध्ये बिघाड झालेला होता. तसेच इतर ठिकाणी नादुरुस्त झालेली रोहित्रे यामुळे बदलाव्या लागणा-या रोहित्रांची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली होती असे अधीक्षक अभियंता, सोलापूर यांनी त्याचे दि. २२/५/२००६ च्या पत्रात कळविले आहे. या अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये अधिक भर पडण्याचे कारण म्हणजे पावसाळी वातावरणामध्ये रोहित्र दुरुस्त करणारे कारखानदाराकडून रोहित्रे दुरुस्त करून देण्याचे प्रमाण कमी झाले होते (पावसाळी वातावरणामुळे मेजर व्हॅल्यू प्रमाणशीर न येणे) त्यामुळे रोहित्रे बदलण्याची गती थोडीशी मंद असल्यामुळे जरी सदरचे रोहित्र नोव्हेंबर मध्ये फेल झाले त्याचा क्रमांक प्रतिक्षा यादीमध्ये ७२ वा होता. ग्राहक प्रतिनिधी यांचे म्हणणे असे आहे सदरचे रोहित्र हे नदीपासून सुमारे ३ कि.मी. लांब आहे व त्यामुळे त्याचा महापूराशी संबंध येत नाही. असे असले तरी जुलै/ऑगस्ट २००५ मधील महापुरामुळे नादुरुस्त झालेली रोहित्रे व इतर ठिकाणी नादुरुस्त होणारी रोहित्रे यामुळे बदलाव्या लागणा-या रोहित्रांची संख्या वाढली होती. त्यामुळे तक्रारदारांच्या रोहित्र बदलासाठी ७२ वा क्रमांक लागला. जुलै/ऑगस्ट २००५ मोठ्या प्रमाणात रोहित्रे नादुरुस्त झाली नसती तर तक्रारदारांचे रोहित्र यापेक्षा लवकर बदलणे शक्य असते.

तसेच सप्टेंबर मध्ये पावसाचे प्रमाण कमी झाल्यावर ऑक्टोबर व नोव्हेंबर महिन्यामध्ये पिकांना पाणी देण्यासाठी शेती पंपाची वीज मागणी वाढते त्यामुळे रोहित्रे जळण्याचे प्रमाण वाढते. त्यामुळे अशी अपवादात्मक परिस्थिती निर्माण झाली आहे. त्यामुळे महापूराचा संबंध अर्जदारांचे रोहित्र बदलण्यास होणा-या विलंबाचे कारण झाले हे म्हणणे संयुक्तिकच आहे. डिसेंबर मध्ये फ रक पडल्याचे श्री शेळके, कार्यकारी अभियंता यांनी सांगितल्याप्रमाणे चार ते पाच दिवसांमध्ये रोहित्रे बदलून दिलेली आहेत. नादुरुस्त रोहित्रे बदलत असताना ज्येष्ठता यादीप्रमाणे बदलली जातात व त्यामध्ये गावचा पाणीपुरवठा व गांवठाण यांना प्राधान्य दिले जाते.

या मंचाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्या मतानुसार रोहित्र नादुरुस्त होण्याचे प्रमाण लक्षणीय आहे ही गंभीर बाब आहे तथापि अशी परिस्थिती निर्माण होण्याचे कारण म्हणजे मागील कांही वर्षांमध्ये अतिरिक्त रोहित्रांची कामे म्हणावी त्या प्रमाणात होत नव्हती व शेतक-यांना शेती पंपासाठी वीज जोडणी लवकरात लवकर देता यावी या उद्देशाने १.५ हा विविधता गुणक (**Diversity factor**) धरून वीज जोडण्या देण्यात येत होत्या. अलीकडे भार नियमन करणे आवश्यक झाले आहे व ग्रामीण भागात सुमारे १२ तासापर्यंत करावे भारनियमन करावे लागते त्यामुळे भार नियमनानंतर वीज पुरवठा चालू केल्यानंतर सर्वच जोडणीदार आपले शेती पंप सेट चालू करतात त्यामुळे विविधता गुणक (**Diversity factor**) हा रहात नाही त्यामुळे रोहित्रांवर क्षमतेपेक्षा जास्त भार पडतो व अशा अपवादात्मक अतिभारीत परिस्थितीमध्ये रोहित्र चालविण्यामुळे रोहित्रांमध्ये बिघाड होण्याच्या

प्रमाणामध्ये वाढ झाली आहे. त्यावर उपाय म्हणून वितरण कंपनीने डी.पी.आर. तयार केला आहे व त्यामध्ये प्रत्येक रोहित्रांवर फक्त क्षमतेच्या ८० टक्के भारमान राहिल अशा प्रमाणांत नवीन रोहित्र बसविण्याचे नियोजन केले आहे. त्यानंतर रोहित्रे नादुरुस्त होण्याचे प्रमाण लक्षणीय घट होवून ते जवळ जवळ शून्यावर येणार आहे.

वरील सर्व बाबींचा विचार करता अधीक्षक अभियंता, सोलापूर व कार्यकारी अभियंता, पंढरपूर यांचे म्हणण्यानुसार